

ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ У МОЛОДИХ ЖІНОК, ЩО ПЕРЕЖИВАЮТЬ КРИЗУ САМОВИЗНАЧЕННЯ

У статті розглядається проблема тривожності молодих жінок, що переживають кризу самовизначення. Актуальність даного питання визначається виникненням ситуації проблемного вибору, що постає перед молоддю жінкою, яка закінчує ВНЗ, вступає до дорослого життя: кар'єрне зростання чи створення сім'ї, материнство. Складність даного вибору часто призводить до погіршення психологічного стану, підвищення тривожності особистості. Отже, в публікації представлено емпіричне дослідження тривожності жінок 21 року, що переживають кризовий перехідний момент у житті.

Ключові слова: особистісна тривожність, ситуативна тривожність, жінки 21 року; криза самовизначення, криза 21 року.

На сьогоднішній день інтенсивні зміни в суспільстві, ситуація нестабільності в нашій країні, світова глобалізація висувають занадто високі вимоги до особистості, що, в свою чергу, формує образ тривожної особистості. Вивченням проблеми тривожності займалася велика кількість спеціалістів (В.П. Астапов, Н.Д. Левітов, Л.В. Макшанцева, А.В. Петровський, А.В. Прихожан, Ч. Спілбергер, З. Фрейд та ін.). У віці 21 року тривожний стан може загострюватися через переживання в цей період життєвої кризи, що пов'язана із переходом від студентського до дорослого незалежного життя. Особливо це стосується студенток-випускниць, які представляють собою не тільки майбутніх спеціалістів, але і молодих чи майбутніх матерів, дружин та повинні по закінченню університету оволодівати новими соціальними ролями.

Проблема дослідження жіночої тривожності заслуговує особливої уваги, тому що як властивість і особистісна якість людини тривожність може стати стійкою особистісною рисою, бути причиною неврозів та психосоматичних захворювань, й стати стійким бар'єром у виконанні жінкою свого обов'язку перед суспільством – бути гідним спеціалістом у своїй професії, дружиною, матір'ю.

Отже, метою нашої статті є дослідження тривожності молодих жінок, що переживають кризу самовизначення.

В психологічній літературі існують різні визначення тривожності.

За визначенням Р. С. Немова, тривожність – це властивість людини, яка виражається у здатності постійно чи ситуативно переходити в стан підвищеного занепокоєння, відчувати страх і тривогу в специфічних соціальних ситуаціях. А. М. Прихожан визначає тривожність як стійке особистісне утворення, переживання емоційного дискомфорту, що пов'язане з очікуванням неблагополуччя, з передчуттям загрожуючої небезпеки. Як і будь-яке комплексне психологічне утворення, тривожність характеризується складною будовою, що включає когнітивний, емоційний і операційний аспекти за домінування емоційного [5].

Ч. Спілбергер виділяє два види тривожності: ситуативну й особистісну.

Ситуативна тривожність породжена деякою конкретною ситуацією, яка об'єктивно викликає занепокоєння. Особистісна тривожність може розглядатися як риса особистості, що виявляється в постійній схильності до переживань тривоги в самих різних життєвих ситуаціях, у тому числі і таких, які об'єктивно не є загрожуючими. Вона характеризується станом несвідомого страху, невизначеним відчуттям загрози, готовністю сприйняти будь-яку подію як несприятливу і небезпечну.

Спеціалісти розглядають тривожність по-різному, але можна дійти загального висновку, що тривожність – це стан побоювання, занепокоєння, що відчувається людиною в умовах очікування неприємностей.

Одним з факторів підвищення тривожності може стати переживання життєвих криз.

За В. Олпортом, криза – це ситуація емоційного і розумового стресу, яка потребує значної зміни уявлень про світ і про себе за короткий проміжок часу. Найчастіше подібний перегляд уявлень тягне за собою зміни в структурі особистості. Ці зміни можуть носити як позитивний, так і негативний характер [4].

Криза має два види детермінації: внутрішню (що обумовлена поступовими внутрішніми змінами, що приводять до якісного стрибка) та зовнішню (що обумовлена обставинами життя, складностями міжособистісних стосунків, значущими життєвими подіями). Внутрішня детермінація пов'язана зі змінами в особистості людини, коли формуються уявлення про себе як носія нових психологічних ролей, коли формується потреба стати суб'єктом нової ролі, для якої ще не створилися об'єктивні умови. Якщо нова життєва роль не може реалізуватись у рольовій поведінці, це може стати причиною досить істотної життєвої кризи, яка може мати серйозні наслідки. Зовнішня детермінація пов'язана зі змінами обставин життя людини, коли існуючі життєві ролі людини вступають у суперечність з соціальними рольовими очікуваннями, коли ці ролі втрачають значення в житті людини і мають замінитися іншими. Ситуація, коли виникає необхідність змінювати життєві ролі, які ще не реалізовані, також стає причиною життєвої кризи,

що полягає у труднощах народження нових життєвих ролей людини.

Аналіз досліджень різних авторів [2, 3, 4] дозволив нам виділити наступні типи життєвих криз:

1. Криза становлення особистості. Найхарактернішими кризами становлення є вікові кризи, що вважаються нормативними, тобто необхідними для нормального процесу становлення особистості. Для вікових криз властиві чималі якісні зміни, що відбуваються у психології людини: формування психологічних новоутворень, зміна провідної діяльності тощо. Але ці зміни завжди супроводжуються зміною ролей, оскільки певна діяльність (гра, спілкування, навчання тощо) передбачає і відповідну особистісну роль людини. Багато авторів вважають, що усе життя людини закономірно супроводжується чергуванням певних періодів. Так, ще давні мислителі ділили життя людини на цикли (у Гіппократа, наприклад, по 7 років, у інших по 9), що починаються і закінчуються переломними, критичними фазами. Дуже цікавою є точка зору щодо становлення особистості дорослої людини американського автора Гейл Шиіхі, що розглядає такі кризи дорослішання (і тут прослідковується 7-річна періодичність): 16 років – "виривання коренів"; 23 роки – "план на все життя"; 30 років – "корекція"; 37 років – "усвідомлення середини життя". Ці кризи пов'язані зі змінами життєвих ролей людини. [2, 4]. Кризи становлення у дорослому віці можуть супроводжуватися важливими життєвими подіями: зміною фаху, місця роботи, втечею з сім'ї, переїздом в інше місто, що передбачає зміну соціальних ролей людини: професійних, сімейних, міжособистісних та інших.

2. Кризи здоров'я. Часто людина переживає серйозну кризу у зв'язку з погіршенням здоров'я або каліцтвом. Найбільш фруструючими кризовими чинниками є втрата у зв'язку зі зміною здоров'я якихось важливих життєвих і соціальних функцій (а отже і важливих психологічних ролей), відмова від важливих життєвих планів у зв'язку з неможливістю їх втілити в дійсність (тобто відмова від майбутніх ролей).

3. Термінальні кризи, пов'язані з термінальними цінностями людини, зокрема з імовірним чи неминучим близьким кінцем її життя, тобто будь-які обставини, які загрожують життю і яких неможливо позбутися.

4. Криза значущих стосунків. Значні зміни в структурі взаємовідносин часто супроводжуються кризами і змінами міжособистісних ролей. Найбільш значущими причинами подібних криз можуть виступати: смерть близької людини, вимушена розлука, зрада інших людей, розлучення (що пов'язане з втратою міжособистісних ролей). До кризових явищ може призводити і поява нових міжособистісних ролей (наприклад, народження дитини – коли подружжя стає батьками).

5. Криза особистісної автономії. Дана криза пов'язана зі втратою чи обмеженням особистісної авто-

номії чи свободи: попадання у фатальну залежність від людей чи обставин, позбавлення волі.

6. Криза самореалізації. Життєва криза може стати внаслідок обставин, пов'язаних з неможливістю нормальної, звичайної або планованої самореалізації людини: втрата роботи, значущої соціальної ролі, вихід на пенсію, банкрутство, крах життєвих планів, усвідомлення помилковості життєвого шляху, змушене вигнання.

7. Криза життєвих помилок. Часто кризові явища розвиваються внаслідок яких-небудь здійснених фатальних вчинків (криза, що переживається людиною внаслідок вчиненої нею зради, злочину, навіть якщо це не пов'язане з відбуванням покарання), втрата кошовної речі (автомобіль, будинок, квартира; сюди можна віднести і пригоди внаслідок стихійного лиха), кризи гріха. Кризи життєвих помилок можуть бути наслідком і нездійснених вчинків, якщо це мало фатальні наслідки.

Отже, метою нашого дослідження стало вивчення тривожності молодих жінок, що переживають психологічну кризу 21 року, пов'язану із закінченням вишу та вибором подальшого життєвого шляху.

Вік жінок, що розглядається в нашому дослідженні (21 рік) відноситься до періоду переходу до ранньої дорослості. Шарлотта Бюлер вік з 16 – 20 років до 25 – 30 років називає другою фазою дорослості – фазою спроб і пошуку (професії, супутника життя тощо), життєві цілі в цей період часто нереалістичні й часто змінюються. В періодизації Уотеринга, який виділяє семирічні фази в житті дорослої людини, вік 21–28 років характеризується завоюванням життєвого базису. Деякі вчені початок зрілості називають юністю, інші – ранньою дорослістю або молодістю; одні виділяють юність як окрему фазу, а інші розглядають її як частину молодості, але слід зазначити, що у всіх вікових періодизаціях вік 21 рік є знаковим у становленні зрілої особистості [1, 2, 3 та ін.].

Каталізатором кризи 21 року є завершення ВНЗ і початок професійної діяльності. Цей каталізатор С. Шишков називає «батьківською ініціацією». Вона складається з двох аспектів: 1) психологічне відділення від батьківської сім'ї; 2) фактичне відокремлення від батьківської сім'ї. Відбуватися це може дуже різноманітним – через створення сім'ї і народження дитини, початок свого бізнесу, появу свого заробітку. У будь-якому випадку відбувається сепарація, відділення.

Р. Олпорт вважав, що зрілість особистості визначається ступенем функціональної автономії її мотивації. Дорослий індивід є здоровим і продуктивним, якщо він перевершив ранні (дитячі) форми мотивації і діє цілком усвідомлено.

У теорії Е. Еріксона зрілість – це вік здійснення діянь, найбільш повний розквіт, коли людина стає тотожною самій собі.

У зв'язку зі зміною соціальних ролей і зміною діяльності, випускниці ВНЗ стикаються з кризою самовизначення.

Термін “самовизначення” вживається в літературі у різних значеннях. Так говорять про самовизначення особистості в соціальному, життєвому, професійному, моральному, сімейному, релігійному аспекті. Самовизначення – це відносно самостійний етап соціалізації, сутність якого полягає у формуванні в індивіда усвідомлення мети й сенсу життя, готовності до самостійної життєдіяльності на основі співвіднесення своїх бажань, наявних якостей, можливостей і вимог, що пред'являються до нього з боку оточуючих і суспільства [1].

Важливим внеском Е. Еріксона у вивчення особистісного самовизначення є його розробка проблеми ідентичності. Остання являє собою твердо засвоєний особистістю образ самого себе у всьому багатстві відносин особистості до навколишнього світу з відповідними формами поведінки.

Ми вважаємо, що особистісне самовизначення є більш широким поняттям, оскільки включає в себе не тільки пошук і набуття ідентичності, але і постановку цілей, знаходження сенсу життя, конструювання свого життєвого шляху.

До авторів, які вважають особистість активною і здатною до самовизначення, можна віднести таких авторів, як А. Бандура, Дж. Келлі,

Р. Мей, В. Франкл, Е. Фромм. Особистісне самовизначення виражається у вирішенні питання про ступінь своєї свободи, за Е. Фроммом; в занятті певної позиції по відношенню до внутрішніх та зовнішніх обставин, за В. Франклом; в усвідомленні власних можливостей у рамках долі, за Р. Мей; в здатності вибирати з числа наявних особистісних конструктів і створювати нові, за Дж. Келлі; у здатності впливати на самих себе, конструюючи власну долю, за А. Бандурою.

У роботах Шарлотти Бюлер самовизначення і прагнення до самореалізації є одночасно вродженими властивостями свідомості і рушійними силами розвитку особистості. Повнота і ступінь самореалізації, за Ш. Бюлер, залежать від самовизначення, під яким розуміється здатність індивіда ставити такі цілі, які найбільш адекватні його внутрішній сутності. На її думку, саме наявність життєвих цілей призводить до інтеграції особистості і є умовою збереження її психічного здоров'я, а їх відсутність викликає неврози [4].

К.А. Абульханова-Славська вважає центральним моментом самовизначення самодетермінацію, власну активність, усвідомлене прагнення зайняти певну позицію. За К.А. Абульхановою-Славською, самовизначення – це усвідомлення особистістю своєї позиції, яка формується усередині координат системи відносин. А.В. Мудрик говорить про те, що самовизначення особистості передбачає як засвоєння накопиченого людством досвіду, який у психологічному плані “я” протікає як наслідування і ідентифікація (уподібнення), так і формування у індивіда неповторних, тільки йому притаманних властивостей, яке протікає як персоніфікація (відокремлення).

Найбільш повним є поняття особистісного самовизначення, яке запропонував М.Р. Гінзбург. На його думку, визначення людиною себе в суспільстві як особистості є визначення себе (самовизначення, займання активної позиції) щодо соціокультурних цінностей і тим самим визначення сенсу свого існування [2].

Особистісне самовизначення не закінчується в підлітковому і юнацькому віці, а продовжується в період дорослості – особистість стикається з проблемою особистісного самовизначення, вирішення якої втілюється в створенні нових або переформулюванні старих життєвих цілей, і в набутті особистістю нової порівняно з юнацьким віком осмисленості життя. Протягом усього життя людині доводиться визначати своє ставлення до навколишньої дійсності, здійснювати безліч виборів у відповідності зі своїми ціннісними уподобаннями, тому в ході свого розвитку він постійно приходив до нового особистісного самовизначення. Особистість визначає сенси, які їй внутрішньо необхідні в даний період життя. Завдяки рішенню мати сенс життя усвідомлюються найбільш загальні смислові утворення – цінності. Сенси і цінності створюють ескіз майбутнього і тим самим направляють подальший хід життя особистості. На шляху присвоєння цінностей особистість постійно стикається з проблемою вибору.

Уявлення про проблему самовизначення було б неповним без розгляду професійного самовизначення. С.П. Крягжде зазначає, що на початковому етапі професійного самовизначення воно носить двоїстий характер: здійснюється вибір конкретної професії чи вибір тільки її рангу, або професійної школи – соціальний вибір. Посилаючись на ряд авторів, які відзначають цей феномен, С.П. Крягжде вказує, що якщо конкретне професійне самовизначення ще не сформувалося, то юнак користується узагальненим варіантом, відкладаючи на майбутнє його конкретизацію. Ф.Р. Філіпов говорить не тільки про орієнтацію на характер праці, але про більш широку й особистісно значущу орієнтацію на певне місце або рівень у системі соціальних відносин, на певний соціальний статус.

Отже, наше емпіричне дослідження стосовно жіночої тривожності у період кризи самовизначення було проведено на базі Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» факультету психологічної освіти. В експерименті приймало участь 34 особи – молоді жінки у віці 21 року.

Для дослідження тривожності було підбрано та використано тест «Дослідження тривожності» Ч.Д. Спілбергера, експрес-діагностика схильності до немотивованої тривоги В.В. Бойко та проективна методика "Неіснуюча тварина".

У результаті проведеного дослідження були отримані дані, які характеризують кожну з досліджуваних нашої вибірки за параметром тривожності за тестом «Дослідження тривожності» Ч.Д. Спілбергера. Так, низький рівень характерний для 14,7 % досліджуваних; середній – для 35,3% досліджуваних; високий – притаманний 79,4% досліджуваним (рис.1).

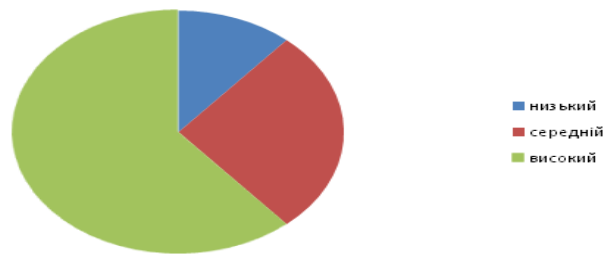

Рис. 1. – Діаграма результатів тесту «Дослідження тривожності» Ч.Д. Спілбергера

За допомогою експрес-діагностики схильності до немотивованої тривоги В.В. Бойко ми отримали наступні дані: низький рівень характерний для 64,7%

досліджуваних; середній – для 35,3% досліджуваних; високий рівень схильності до немотивованої тривожності не був виявлений в даній групі. (рис. 2).

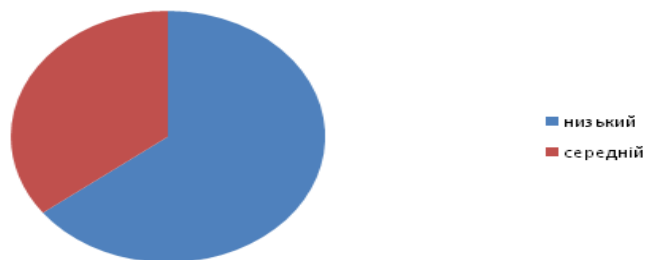

Рис. 2. – Діаграма результатів експрес-діагностики схильності до немотивованої тривоги В.В. Бойко

За допомогою проєктивної методики «Неіснуюча тварина» ми отримали такі дані: низький рівень характерний для 75% досліджуваних; середній – для 21,4% досліджуваних; високий – для 3,6% досліджуваних (рис.3).

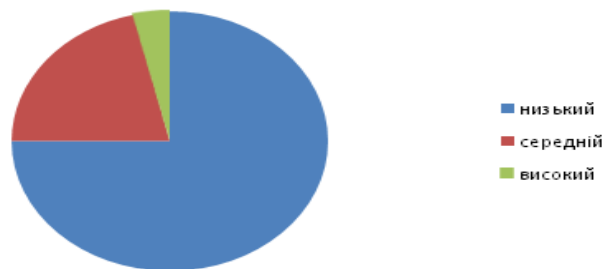

Рис. 3. – Діаграма результатів методики «Неіснуюча тварина»

Для побудови узагальнених результатів та розрахунку середнього значення приведемо зазначені вище тести до єдиної, 12 бальної, системи числення. Результати представлені у таблиці 1.

Виходячи з таблиці узагальнення результатів, можна розмежувати рівні тривожності на низький (35,3%), середній (61,8%), високий (2,9%). При перегляді методик окремо і результатів зведеної таблиці можна виявити переважання середнього рівня тривожності з тенденцією до високого.

Отже, у нашому дослідженні встановлено, що вік жінок, який розглядається в нашій статті, супроводжується кризою 21 року, що знаменується сепараці-

єю, відділенням від сім'ї і її переходом у період ранньої дорослості. Закінчення вищого навчального закладу є каталізатором кризи самовизначення, як професійного, так і особистісного. Перехрестя двох криз в деяких випадках провокує підвищену тривожність, особливо у представниць жіночої статі, що постають між складним вибором «кар'єра-сім'я».

Перспективу подальших досліджень з даної проблеми ми вбачаємо у розробці психологічного тренінгу для молодих жінок щодо зниження ознак тривожності з елементами тілесної та арт-терапії.

Таблиця 1.

**Узагальнені результати дослідження за методиками
Ч.Д. Спілбергера, В.В. Бойко та «Неіснуюча тварина»**

№	Тест «Дослідження тривожності» Ч.Д. Спілбергера	Експрес-діагностика схильності до немотивованої тривоги В.В.Бойко	Проективна методика "Неіснуюча тварина"	Середнє значення	Рівень тривожності
1	4,8	1,09	4	3,30	низький
2	4,87	3,27	1	3,05	низький
3	5,7	1,09	2	2,93	низький
4	6,45	3,27	1	3,57	низький
5	6	4,36	3	4,45	середній
6	8,025	5,45	1	4,83	середній
7	9,6	6,55	1	5,72	середній
8	7,35	4,36	7	6,24	середній
9	8,4	3,27	0	3,89	низький
10	7,27	4,36	3	4,88	середній
11	6,75	3,27	4	4,67	середній
12	7,2	7,64	0	4,95	середній
13	5,77	4,36	2	4,05	середній
14	5,7	3,27	2	3,66	низький
15	6,75	4,36	3	4,70	середній
16	6,9	6,55	6	6,48	середній
17	5,55	3,27	3	3,94	низький
18	6,67	4,36	3	4,68	середній
19	6,82	3,27	-	5,05	середній
20	7,72	9,82	8	8,52	високий
21	5,1	3,27	-	4,19	середній
22	3,82	1,09	-	2,46	низький
23	6,07	7,64	2	5,24	середній
24	7,57	5,45	3	5,34	середній
25	3,82	0,00	-	1,91	низький
26	6,52	2,18	-	4,35	середній
27	7,8	8,73	1	5,84	середній
28	6,97	5,45	4	5,48	середній
29	5,7	6,55	1	4,42	середній
30	6,67	5,45	4	5,38	середній
31	9,3	7,64	2	6,31	середній
32	3,6	2,18	-	2,89	низький
33	3,82	0,00	1	1,61	низький
34	3,75	1,09	0	1,61	низький

ЛІТЕРАТУРА

1. Буякас Т. М. Проблема и психотехника самоопределения личности / Т. М. Буякас // Вопросы психологии. – 2002. – № 2. – С. 28-39.

2. Гинзбург М. Р. Личностное самоопределение как психологическая проблема / М. Р. Гинзбург // Вопросы психологии. – 1988. – №2. – С. 19-26.

3. Ключко В. Е., Галажинский Э. В. Самореализация личности: системный взгляд / Под ред. Г. В.

Залевского. – Томск: Издательство Томского университета, 1999. – 154 с.

4. Нартова-Бочавер С.К. “Copingbehaviour” в системе понятий психологии личности / С. К. Нартова-Бочавер // Психологический журнал. – 1994. – Т. 15. – №1. – С. 3 – 18.

5. Прихожан, А.М. Тревожность: явление, причины, диагностика / А.М. Прихожан // Вопросы психологии. – 1999. – № 3. – С. 18-30.

REFERENCES

1. Buiakas, T.M. (2002). Problema i psikhotehnika samoopredeleniia lichnosti [Problem and psychotech-

nic of personal identity] // *Voprosy psikhologii - Matters of Psychology*, 2, 28-39 [in Russian].

2. Ginzburg, M.R. (1988). Lichnostnoye samoopredeleniye kak psikhologicheskaya problema [Personal identification as a psychology problem] // *Voprosy psikhologii – Matters of Psychology*, 2, 19-26 [in Russian].

3. Klochko, V.Ye., Galazhynskii E.V. (1999). *Samorealizatsiia lichnosti: sistemnyi vzgliad [Personal self-fulfillment: systematic view]*. H.V. Zalevskii (Ed). Tomsk: Izdatelstvo Tomskoho Universiteta [in Russian].

4. Nartova-Bochaver, S.K. (1994). "Copingbehaviour" v sisteme ponyatii psikhologii lichnosti ["Coping behaviour" in the system of notions of personality psychology]. *Psikhologicheskiiy zhurnal - Psychological journal*, (Vols 15). 1, 3-18 [in Russian].

5. Prikhozhan, A.M. (1999) Trevozhnost: yavlenie, prichiny, diagnostika [Anxiety: phenomenon, reasons, diagnostics] // *Voprosy psikhologii – Matters of psychology*, 3, 18-30 [in Russian].

Т. В. Синельникова

ИССЛЕДОВАНИЕ ТРЕВОЖНОСТИ У МОЛОДЫХ ЖЕНЩИН, КОТОРЫЕ ПЕРЕЖИВАЮТ КРИЗИС САМООПРЕДЕЛЕНИЯ

В статье рассматривается проблема тревожности молодых женщины, которые переживают кризис самоопределения. Актуальность данного вопроса определяется возникновением ситуации проблемного выбора, что встает перед молодой женщиной, которая заканчивает ВУЗ, вступает во взрослую жизнь: карьерный рост или создание семьи, материнство. Сложность данного выбора часто приводит к ухудшению психологического состояния, повышению тревожности личности. Таким образом, в публикации представлено эмпирическое исследование тревожности женщин 21 года, которые переживают кризисный момент в жизни.

Ключевые слова: личностная тревожность, ситуативная тревожность, женщины 21 года, кризис самоопределения, кризис 21 года.

T. V. Sinielnikova

ANXIETY INVESTIGATION OF YOUNG WOMEN, WHO UNDERGO IDENTITY CRISIS

The article deals with the problem of anxiety of young women who undergo identity crisis. The significance of this issue is determined by emergence of problem choice situation that a young woman confronts when graduating a university, entering adult life: career growth or starting a family, motherhood. Complexity of this choice often leads to deterioration of psychological state, individual's anxiety enhancement. The article presents empiric study of anxiety with 21 year old women, who undergo a critical moment in life. Especially that concerns female graduates who are not only future specialists but young or future mothers, wives and have by graduation to master new social roles. Thus the aim of our research was the study into anxiety of young women who undergo psychological crisis of 21 years connected with graduation and choosing way of life. Women's age that is dealt with in our research (21 years) is the period of transition to early adulthood. Certain scientists beginning of maturity call youth, some – early adulthood or adolescence but it's worth mentioning that in all age periodizations 21 years is landmark in formation of mature personality. Due to the change of social roles and change in activity female graduates confront with self-identification crisis. The problem of women's anxiety study deserves particular attention because as a property and personal quality of man, anxiety may become a steady personal trait, a source of neurotic disorders and psychosomatic diseases; become an obstacle for self-fulfillment; impede woman's view of herself as a specialist in her trade, as wife and mother. The article highlights various philosophical and psychological opinions concerning the notion of identity crisis, 21 years crisis, self-identity, separation from parents. Thus our study determines that women's age that is dealt with in our article is accompanied by 21 years crisis that is marked by separation, detachment from family and transition to the period of early adulthood. Graduation is a catalyst of self-identification crisis both of professional and personal. Intersection of two crises in some cases provokes a hike in anxiety especially with females that confront a complex "career – family" choice.

Keywords: personal anxiety, situational anxiety, 21 year old women, identity crisis, crisis of 21 years.

Подано до редакції 15.06.14